

ИЗДРЖАВАЊЕ БИБЛИОТЕКА

I

Материјално издржавање библиотека, узевши уопште, данас се у нашој земљи још не спроводи плански, и њиме нису обухваћене све библиотеке које постоје. Само за известан број библиотека у Србији постоје буџети са тачно одређеним позицијама. У ову групу спадају Народна библиотека у Београду, Универзитетска библиотека у Београду, градске библиотеке по већим градовима, библиотеке које служе у научне сврхе (семинарске библиотеке, библиотеке научних института, стручних установа, појединих министарстава итд). Велики број масовних (сеоских, среских), синдикалних и других библиотека нема редовно материјално издржавање; оно често зависи од случаја. Од ослобођења до данас било је мало времена да би се материјалном издржавању библиотека могла посветити већа пажња и да би се могао створити конкретан план о томе како да се оно осигура.

Досад је код нас био несразмеран однос између оснивања библиотека и њиховог издржавања. Док су библиотеке односно читаонице и књижнице ницале скоро свакодневно, дотле се њихово материјално стање није обезбеђивало никаквим прописима ни уредбама, и то би био један од разлога што наше масовне библиотеке не могу да испуне задатке који им се постављају. Ма да Општи закон о народним одборима од 1946 год. члановима 26, 27, 28 одређује да месни, односно градски и срески одбори, оснивају читаонице по селима, а библиотеке по среским местима и градовима, ипак је у том погледу урађено мало. И, полазећи одатле, дужност народних одбора била би да старању о својим библиотекама и читаоницама посвете већу пажњу. Они треба у своје годишње буџете да унесу одређене позиције за њихово издржавање. Досад је добар део наших масовних библиотека куповао књиге од новца добивеног са разних приредаба које су одржавале масовне организације; или су књиге набављане путем сабирних акција које су спроводиле те исте масовне организације, па су том приликом у библиотеке обично долазиле књиге којима тамо и није било место. Да би се издржавање библиотека поставило на здраву основу, у духу Општег закона о народним одборима, и онако како то захтевају услови данашњег државног и друштвеног живота, сматрам да је потребно да издржавање библиотека буде саставни део буџетирања месних, односно среских и градских народних одбора. Помоћ масовних организација је потребна и на њу треба рачунати, али све док масовне организације не буду у стању да својим средствима преузму на себе сталну бригу око издржавања масовних библиотека, библиотеке не треба да остану без једног сталног обавезног кредита који би улазио у годишњи буџет месних, односно среских и градских одбора.

II

а) Сеоске књижнице

Издржавање сеоских књижница треба да буде обавезно предвиђено буџетом месног народног одбора. У буџету треба предвидети суму за куповину књига, за претплату на часописе и новине, за повез књига, за куповину канцелариског материјала, за набавку и попуна инвентара (столова, столица, клупа, ормана итд.). Затим, ако сеоска књижница има више од пет стотина књига, треба да се осигура плата или награда једном сталном стручном књижничару. Књижничар треба да буде одговоран за све материјалне издатке, за књиге и за сав материјал који се налази у књижници. Сеоску књижницу могу и треба да помажу масовне организације, као што је Народни фронт, АФЖ итд. Књижница ће на тај начин увећати своја новчана средства и лакше подмиривати своје потребе. Уколико се сеоска књижница буде налазила у задружном дому, а тамо треба да буде, њено издржавање и у том случају треба да буде повезано са буџетом месног народног одбора.

б) Среске библиотеке

Среска библиотека која у исто време треба да буде и градска, има свој сопствени годишњи предрачун који улази у састав буџета просветног отсека градског народног одбора. Из тог буџета среска библиотека исплаћује: 1) куповину књига; 2) претплату на часописе и новине; 3) корицење књига; 4) куповину материјала потребног за рад у библиотеци: листиће, кутије и сав остали канцелариски материјал; 5) куповину и попуна инвентарске имовине (полице, столове, столице, витрине итд.); 6) огрев, осветљење, одржавање чистоће итд. ; 7) службенике; 8) набавке за дечије одељење (30—40% буџета треба да се утроши на издржавање тог одељења); 9) трошкове око пропаганде књига (изложбе, пароле, разне приредбе, покретне библиотеке итд.).

в) Градске библиотеке

Библиотеке по већим градовима које нису среске, као што је то случај са библиотекама у Београду, Нишу, Крагујевцу итд., издржавају се из кредита који су у ту сврху предвиђени буџетима просветних отсека градских одбора. Буџет једне градске библиотеке треба да садржи ове ставове: 1) набавка књига ; 2) претплата на часописе и новине, домаће и стране; 3) корицење и поправка књига; 4) набавка и попуна инвентара; 5) пропаганда књиге (плакате, пароле, приредбе, путовања у циљу усавршавању итд.); 6) куповина књига које се односе на само место; 7) разни материјални издаци (огрев, осветљење, одржавање чистоће итд.) ; 8) лични издаци за особље библиотеке ; и 9) канцелариски и други ситнији трошкови.

Рејонске библиотеке улазе у оквир буџета просветних отсека рејонских народних одбора који се старају о материјалном издржавању библиотека и њихових филијала. Исто тако и особље библиотеке улази у оквир буџета рејонских народних одбора.

г) Велике јавне научне библиотеке

(Народна и Универзитетска)

Ове се библиотеке издржавају из буџета Министарства просвете, односно Комитета за научне установе и високе школе. У буџету ових библиотека треба предвидети средства: за набавку књига, домаћих и страних; за набавку библиографских реткости; за претплату на часописе и новине, домаће и стране; за научни рад; за библиотекарско саветовање; за израду и издавање библиографије; за стручно усавршавање кадрова; за корицење књига; за набавку и попуну инвентара; за личне расходе; за административне трошкове; за одржање зграде (огрев, осветљење, одржавање чистоће итд.).

У ову категорију библиотека које имају своје одређено одржавање спадају и научне и стручне библиотеке: при Академији наука, при разним институтима, установама, министарствима; затим семинарске библиотеке, библиотеке појединих факултета итд.

д) Школске библиотеке

Библиотеке које се налазе при основним школама, гимназијама и сличним школама, треба да се издржавају из кредита предвиђених за издржавање дотичних школа. Одговорно лице за набавку књига и намештаја ових библиотека треба по правилу да буде директор школе. При свакој школи треба да постоји наставничка и ђачка библиотека.

ђ) Синдикалне библиотеке

Синдикалне библиотеке које углавном служе за стручно и политичко образовање радника, нису имале издржавање које би било уређено по једном плану. Главни недостатак у раду свих синдикалних библиотека био је у томе што није било стручног библиотекарског кадра за њихово руковођење и у томе што су се оне углавном издржавале од новца који се добијао од чланских улога. Међутим, да би синдикалне библиотеке по већим привредним предузећима испуниле постављене задатке, треба да буду обезбеђене сталним кредитом који би се добијао од предузећа. Предузеће би требало да у свом предрачуну обезбеди суму за набавку књига и евентуално плаћање библиотекара ако у предузећу има више од 200 радника. У годишњи предрачун требало би предвидети суме за ове набавке: набавку важнијих новијих стручних и политичких књига; претплату на часописе и дневну штампу; набавку потребног намештаја (столова, столица, ормана итд.).

Месна синдикална већа треба да, у оквиру свог буџетирања, предвиде увек довољно средстава за издржавање не само својих библиотека него и за давање помоћи синдикалним библиотекама, нарочито малих предузећа.

Александар ПОПОВИЋ